

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Vnímání společných rodinných aktivit dětmi a rodiči

Adéla Tomášová

Bakalářská práce

2022

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Adéla Tomášová**
Osobní číslo: **H19083**
Studijní program: **B0288A250002 Humanitní studia**
Specializace: **Specializace v pedagogických vědách**
Téma práce: **Vnímání společných rodinných aktivit dětmi a rodiči**
Téma práce anglicky: **Perception of joint family activities by children and parents**
Zadávací katedra: **Katedra věd o výchově**

Zásady pro vypracování

Bakalářská práce se bude zabývat rozdílným vnímáním rodinných aktivit dětmi a rodiči. Teoretická část bude věnována rodině a jak jsou rodinné aktivity důležité, jaký mají vliv na fungování rodiny. V praktické části budu porovnávat rozdíly mezi dětmi a rodiči a jejich představami o oblíbených aktivitách, jaké aktivity by chtěli zařadit do rodinného života, jaké aktivity by chtěli provozovat častěji. Výzkumným souborem budou rodiny s dětmi od 10 do 15 let. Výzkum bude proveden kvantitativní formou, ke sběru dat využiji dotazník. Bakalářská práce by mohla pomoci rodičům pochopit, co děti při rodinných aktivitách očekávají, vyžadují nebo jak chtějí trávit čas s rodinou. Práce také poskytne přehled, jak se rodiče s dětmi shodují nebo naopak rozcházejí při vnímání a realizaci rodinných aktivit.

Rozsah pracovní zprávy:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016, s. 254. ISBN 978-80-247-5326-3.
- JEDLIČKA, Richard. *Psychický vývoj dítěte a výchova Jak porozumět socializačním obtížím*. Praha: Grada, 2017, s. 280. ISBN 978-80-271-9616-6.
- KALMAN, Michal, Jana VAŠIČKOVÁ a Ladislav CSÉMY. *Zdraví a životní styl dětí a školáků*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013, s. 172. ISBN 978-80-244-3409-4.
- MATOUŠEK, Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 3., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003, s. 161. ISBN 80-86429-19-9.
- SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologie rodiny Druhé, přepracované vydání*. Portál, 2012, s. 224. ISBN 978-80-262-0253-0.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Marcela Ehlová, Ph.D.**
Katedra věd o výchově

Oponent bakalářské práce: **PhDr. Mgr. Ilona Ďatko, Ph.D.**
Katedra věd o výchově

Datum zadání bakalářské práce: **1. května 2021**
Termín odevzdání bakalářské práce: **1. května 2022**

doc. Mgr. Jiří Kubeš, Ph.D. v.r.
děkan

Ing. Jaroslav Myslivec, Ph.D. v.r.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 1. května 2021

Prohlašuji:

Práci s názvem Vnímání společných rodinných aktivit dětmi a rodiči jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 21. 4. 2022

Adéla Tomášová v. r.

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucí mé bakalářské práce PhDr. Marcele Ehlové, Ph.D. za cenné rady a odborné vedení. Velké díky patří Středisku volného času Sluníčko, Lomnice nad Popelkou, které mi poskytlo zázemí a oporu při realizaci dotazníkového šetření. Také chci poděkovat respondentům, kteří se zapojili do výzkumného šetření. V neposlední řadě děkuji rodině a přátelům, kteří měli dostatek trpělivosti a podpory ve chvílích stresu.

Anotace

Bakalářská práce se bude zabývat rozdílným vnímáním rodinných aktivit dětmi a rodiči. Teoretická část bude věnována rodině a jak jsou rodinné aktivity důležité, jaký mají vliv na fungování rodiny. V praktické části budu porovnávat rozdíly mezi dětmi a rodiči a jejich představami o oblíbených aktivitách, jaké aktivity by chtěli zařadit do rodinného života, jaké aktivity by chtěli provozovat častěji. Výzkumným souborem budou rodiny s dětmi od 10 do 15 let. Výzkum bude proveden kvantitativní formou, ke sběru dat využiji dotazník. Bakalářská práce by mohla pomoci rodičům pochopit, co děti při rodinných aktivitách očekávají, vyžadují nebo jak chtějí trávit čas s rodinou. Práce také poskytne přehled, jak se rodiče s dětmi shodují nebo naopak rozcházejí při vnímání a realizaci rodinných aktivit.

Klíčová slova:

rodinné aktivity, rodina, děti, rodiče, trávení volného času

Title

Perception of joint family activities by children and parents

Annotation

The bachelor thesis will deal with different perceptions of family activities by children and parents. The theoretical part will be devoted to the family and how important family activities are and how it affects the functioning of the family. In the practical part I will compare the differences between children and parents and their ideas about popular activities, what activities they would like to include in family life, what activities they would like to run more often. The research group will be families with children from 10 to 15 years. The research will be carried out in a quantitative form, I will use a questionnaire to collect data. The bachelor's thesis could help parents understand what children expect, require or how they want to spend time with their families during family activities. The work will also provide an overview of how parents agree with children or, conversely, differ in the perception and implementation of family activities.

Keywords:

family activities, family, children, parents, leisure time

Obsah

Úvod	11
Teoretická část	12
1 Rodina	12
1. 1 Vnitřní struktura rodiny.....	12
1. 2 Funkce rodiny.....	13
1. 3 Česká rodina v současnosti	14
1. 4 Rodinné rituály	14
2 Rodiče a dítě	16
2. 1 Role matky	16
2. 2 Role otce.....	17
2. 3 Vývoj dítěte v období od 10 do 15 let.....	17
3 Výchova.....	19
3. 1 Typologie rodičovských výchovných stylů	19
4 Volný čas a volnočasové aktivity	21
4. 1 Funkce a cíle výchovy volného času.....	22
4. 2 Vliv výchovy na volnočasové aktivity	22
4. 3 Volnočasové aktivity českých rodin	23
Praktická část.....	24
5 Cíl výzkumu a stanovení výzkumné otázky	24
5. 1 Formulace hypotéz	24
5. 2 Metoda sběru dat	25
5. 3 Charakteristika výzkumného souboru.....	25
5. 4 Výsledky pilotáže, předvýzkum.....	25
5. 5 Sběr dat.....	26
5. 6 Zpracování, vyhodnocení a interpretace dat	26
5. 7 Vyhodnocení hypotéz.....	32

5. 8 Interpretace dat.....	38
5. 9 Závěr výzkumu.....	39
5. 10 Diskuse.....	40
Závěr	42
Seznam použité literatury	43
Internetové zdroje.....	45
Přílohy.....	46

Seznam grafů

Graf 1 - Trávíš rád společné chvíle s rodinou?.....	27
Graf 2 - Jakým způsobem nejčastěji trávíš volný čas s rodinou?.....	27
Graf 3 - Jak často podnikáte společné činnosti?.....	28
Graf 4 a 5 - Kdo častěji vymýšlí a plánuje rodinné aktivity?.....	29
Graf 6 - Kolik času trávíte jako rodina společně?.....	29
Graf 7 - S kým nejradši trávíš svůj volný čas?.....	31
Graf 8 - Myslíte si, že máte dostatek času pro rodinné aktivity?.....	31
Graf 9 - Jak hodně je pro tebe důležitý společně strávený čas s rodinou?.....	32

Seznam tabulek

Tabulka 1-3 hypotéza č. 1.....	33
Tabulka 4-6 hypotéza č. 2.....	34
Tabulka 7-9 hypotéza č. 3.....	35
Tabulka 10-12 hypotéza č. 4.....	36
Tabulka 13-15 hypotéza č. 5.....	37

Úvod

Bakalářská práce se bude zabývat vnímáním společných rodinných aktivit dětmi i rodiči. V práci budu porovnávat dvě skupiny respondentů, a to děti a rodiče. Zajímá mě, jaké jsou rozdíly při vnímání rodinných aktivit, jak se liší oblíbenost rodinných aktivit u dětí a rodičů. Kdo je častěji iniciátorem rodinných aktivit, jestli rodiče nebo děti. Dále mě zajímá, jak velké je zastoupení mužů při vymýšlení a plánování rodinných aktivit.

V teoretické části bude práce členěna do čtyř kapitol. V první kapitole bude uvedena podstata rodiny, funkce rodiny, vnitřní struktura rodiny. Zmíním také českou rodinu v současnosti, jaké jsou její charakteristiky a znaky. Dále ve druhé kapitole specifikuji rozdílnosti mezi rolemi otce a matky v rodině. Výzkumným souborem budou děti ve věku od 10 do 15 let, proto také popíšu vývoj dítěte v tomto věkovém období. Třetí kapitola popisuje rodičovské výchovné styly a jak výchovné styly působí a souvisí s volným časem dětí. Ve čtvrté kapitole uvedu funkce a cíle volného času a volnočasových aktivit. V závěru teoretické části budu vycházet z dostupných výzkumů na téma rodinné volnočasové aktivity současných českých rodin a budu je specifikovat.

Praktická část se zabývá výzkumným šetřením, které bude probíhat pomocí kvantitativních dotazníků. První dotazník bude určen pro děti ve věku od 10 do 15 let a druhý dotazník pro rodiče dětí ve věku od 10 do 15 let. Pomocí kvantitativních dotazníků budu zjišťovat, které aktivity rodiče i děti nejčastěji vyhledávají, které aktivity jsou jejich oblíbené. Dále pak jaké aktivity by chtěly děti zařadit do rodinného života nebo kdo je častějším iniciátorem rodinných aktivit. Děti se budu dotazovat, s kým nejradyji tráví volný čas, a rodičů se budu dotazovat, jestli mají dostatek času na rodinné společné aktivity.

V bakalářské práci budu vycházet z odborné literatury, která se zabývá rodinou. Jsou to především publikace od O. Matouška a I. Možného. Jako hlavní zdroj pro kapitoly o rodičovských výchovných stylech použiji publikaci od A. Sekota. Dále budu čerpat ze *Zprávy o rodině 2020*, kterou publikovalo Ministerstvo práce a sociálních věcí. Ve výzkumné části použiji jako výchozí publikaci *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu* od M. Chráskey.

Teoretická část

1 Rodina

Rodina odedávna patří k hlavním pilířům společnosti. Existuje proto, abychom mohli vychovávat a pečovat o své děti. Rodina je tedy biologicky významná a propojuje generace, čímž vytváří kontinuitu a vzájemnou solidaritu. Ze sociologického pohledu podle Možného (2002) je rodina pevným prvkem sociálního systému. „*Už nejstarší etické a morálně normativní spisy poukazují na to, že jakmile lidé přestávají plnit rodinné závazky, společnost ztrácí svou sílu*“ (Možný, 2002, s. 14).

Rodina reprodukuje člověka, a to nejen jako živočicha, ale umožňuje mu ztotožnění se s jeho kulturou a společností (Matoušek, 2003, s. 9). V rodině se vytváří složité sítě vzájemně se proplétajících vztahů rodinných příslušníků. Jádrem rodiny se skládá z otce, matky a minimálně jednoho dítěte. Jedná se tedy o nukleární rodinu. Do rozšířené rodiny poté spadají další příbuzní jako prarodiče, tety, strýci, bratřenci, sestřenice atd. V dnešní době ale podoba rodiny nemusí splňovat rovnici otec, matka, dítě. Setkáváme se s rodinami homosexuálními, polyganními, neúplnými, nevlastními atd.

Definice rodiny, kterou najdeme v Pedagogickém slovníku (Průcha, 2013, s. 248) uvádí, že rodina: „*Vytváří určité emocionální klima, formuje interpersonální vztahy, hodnoty a postoje, základy etiky a životního stylu.*“ Rodina také vytváří domov, který by měl být bezpečným, stabilním a chráněným prostředím, v němž dochází ke zdravému duševnímu i tělesnému vývoji dítěte. Podle Krause a kol. (2001) se rodiny dělí na funkční, afunkční a dysfunkční. Ve své práci se zabývám rodinami funkčními, tedy těmi, které plní všechny funkce. V afunkčních rodinách dochází k poruchám jedné nebo více funkcí, ale zásadně negativně nenarušují život rodiny a vývoj dítěte. Pokud ale dochází k vážným poruchám, které narušují socializační proces dítěte, nebo dochází k rozpadu rodiny, jedná se o rodinu dysfunkční.

1. 1 Vnitřní struktura rodiny

Aby rodina mohla dobře fungovat, je zapotřebí přesně vymežit konfigurace spojenectví neboli rodinné podsystémy v rodině. Rodinným podsystémem se rozumí určité místo jedince v rodinné hierarchii. Hlavními podsystémy, kterými se budu zabývat, jsou manželský, rodičovský a sourozenecký. Jednotlivec během života může přecházet z role v jednom podsystému do role v druhém podsystému. Jednotliví členové rodiny se spojují do podsystému

proto, aby mohli společně plnit své funkce a povinnosti v rodině. Například rodičovský podsystém (rodiče) se snaží dělat závažná rozhodnutí, měl by zabezpečovat naplňování potřeb dítěte, měl by vůči dětem vystupovat jako autorita. Mezi podsystémy jsou jasně dané hranice, které ale někdy mohou být nejasné nebo nepropustné. Dochází pak v rodině k neshodám a ke špatné komunikaci mezi podsystémy (Matoušek, 2003, s. 83).

1. 2 Funkce rodiny

Základní funkce rodiny jsou po staletí stále podobné, přesto ale ve 20. století dochází k rozdílům mezi velkou vícegenerační rodinou a malou rodinou. Až do první poloviny 20. století se ve společnosti setkáváme s rodinami vícegeneračními, tedy že společně žijí děti, rodiče, prarodiče, strýci, tety atd. Oproti tomu v dnešní době se už spíše setkáváme s rodinami malými, tedy že společně žijí jen rodiče a děti. Také se začíná měnit podoba rodiny, od patriarchální rodiny s přísnou vládou otce se přechází k rovnoprávné demokratické rodině (Čáp, 1993).

Hlavními rozdíly ve funkcích jsou, že malá rodina již neplní funkci výrobců, tedy že rodiny již společně nepracují v hospodářství nebo v zemědělství. V malých rodinách dochází k vzrůstu výchovy v mimoškolních zařízeních, děti tráví více volného času mimo rodinu. I přesto jsou ale zachovány důležité biologické, výchovné a ekonomické funkce rodiny. Také stále přetrvávají charakteristické funkce jako uspokojování potřeb, porozumění, jistota a láska, vzájemná pomoc. Sobotková (2007) uvádí další funkce rodiny podle Pattersonové (2002):

- „začlenění jedince do rodinné struktury (poskytuje pocit sounáležitosti, ovlivňuje osobní identitu, smysl a zaměření života);
- ekonomická podpora (zajišťování základních i rozvojových potřeb členů rodiny);
- péče, výchova, socializace (umožňuje fyzický, psychický, sociální a duchovní vývoj dětí i dospělých, zprostředkuje sociální hodnoty a normy);
- ochrana zranitelných členů (mladých, nemocných, handicapovaných, starých či na ostatních nějak závislých aj.)“ (Sobotková, 2007, s. 71).

Kraus a kol. (2001) uvádí i další činnosti, které rodina zajišťuje. Neměli bychom opomíjet kulturní návyky, morální postoje a kulturní dědictví, které rodina svým členům jak poskytuje tak předává z generace na generaci.

1. 3 Česká rodina v současnosti

Rodina, jako neměnná instituce, prošla během 20. století značnou transformací. Z velkých rodin se staly malé rodiny a s tím jsou spojeny i další změny v rodině. Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky vydalo v roce 2020 *Zprávu o rodině*, ve které uvádí tři hlavní rysy soudobé české rodiny:

- *„rostoucí diverzita forem rodinného soužití, ale i absolutní a relativní nárůst nerodinných forem soužití, a také života singles,*
- *destandardizace životních drah, projevující se rozmanitějšími formami a novým časováním přechodů do partnerství a rodičovství (mj. v návaznosti na větší pestrost studijních a profesních drah), opakované vstupy do partnerství či manželství,*
- *nestabilita rodiny a „křehkost“ partnerských vztahů, oslabené mezigenerační vztahy v důsledku rozpadů partnerství“* (Kuchařová a kol., 2020, s. 16).

Stejně tak jako dnešní doba umožňuje široké spektrum životních stylů, tak také dopadá na formy rodinného soužití. V současné společnosti se setkáváme s manželským soužitím, nesezdaným soužitím heterosexuálních párů, sólo rodičovstvím, soužitím stejnopohlavních párů atd. Přesto ale v české společnosti je nejvíce uznávanou formou úplná manželská rodina (Kuchařová a kol., 2020). V souvislosti s těmito novými formami rodinných soužití jsou často spojovány otázky stability rodiny a plnění rodinných funkcí. Podle *Zprávy o rodině 2020* (2020) jsou důležité citové, sociální a ekonomické vazby a vztahy v různých formách rodinného soužití. Tyto vazby a vztahy jsou často snadno oslabitelné, a tak dochází ke snížení plnění rodinných funkcí.

1. 4 Rodinné rituály

Na začátek je důležité si uvědomit, že každá rodina je unikátní systém, tedy nemůžeme očekávat totožné fungování a zvyklosti ve všech rodinách. Měli bychom brát zřetel na odlišné rodinné hodnoty, odlišné formy a styly rodinného soužití, na ekonomickou situaci a kulturní identitu rodiny. Stejně tak jako je každá rodina specifická, jsou i její ritualizované události specifické.

Pod pojmem ritualizované události jsou shrnuty veškeré společné činnosti rodiny, které se pravidelně opakují. Podle Sobotkové (2007) mají rituály ochrannou, pomocnou a stabilizační funkci a pomáhají budovat rodinnou identitu. Proto je každý člen rodiny součástí ritualizované

události a podílí se na ní. Mezi nejvýznamnější rituály všedního dne patří společné jídlo, oslavy narozenin a svátků, popřípadě výročí, sezónní svátky jako Vánoce, Velikonoce atd. Součástí rodinných rituálů mohou být ale i každodenní maličkosti jako například ukládání dětí ke spánku, loučení před odchodem do školy nebo práce. Pomocí rituálů rodina prohlubuje své zvyklosti, hodnoty a posiluje svou soudržnost (Matoušek, 2003).

Ve společnosti se můžeme setkat i s rodinami, které na rodinné rituály nedbají nebo je nechtějí realizovat. Díky absenci rituálů dochází k oslabení rodinné identity. Stejně tak se mohou vyskytovat i tzv. prázdné rituály (Sobotková, 2007). To jsou takové rituály, které se v rodině opakují, ale již ztratily svůj původní význam.

2 Rodiče a dítě

Rodičovství se uzavírá mezi mužem a ženou, je považováno za zcela přirozené naplnění smyslu života jedince, tedy reprodukovat a vychovávat své děti. „*Potřeba zplodit potomstvo je vrozenou biologickou potřebou, tj. pudem zajišťujícím zachování existence rodu. Síla tohoto pudu je značně rozdílná*“ (Vágnerová, 2007, s. 110). V populaci jsou zastoupeni jedinci, kteří touží po dětech, ale i jedinci, kteří nepociťují touhu po potomcích. Rodič rozhoduje, řídí, pečuje, zaopatřuje a vychovává dítě. Rodičovství přináší do života změnu životního stylu, jedinec získává zodpovědnost za někoho druhého a s tím jsou spojeny i nevyhnutelné povinnosti a omezení (Vágnerová, 2007).

Možný (2002) uvádí, že přechod k rodičovství je jedním z nejzásadnějších milníků v životě jedince. Rodičovství může významně působit na partnerskou soudržnost a spolupráci. Je to výzva pro partnery a společně s rodičovstvím přichází i různé ztráty a omezení. Přesto ale pokud se partneři rozhodnou stát se rodiči, může jejich nová role přispět k dalšímu osobnostnímu rozvoji. Rodičovství má dopad na emoční prožívání, mezilidské vztahy, sociální a emoční inteligenci nebo empatii. Zároveň se objevuje snaha o potlačení vlastních potřeb ve prospěch dítěte nebo se zdokonaluje schopnost vytvoření hlubokého a permanentního citového vztahu (Vágnerová, 2007).

2. 1 Role matky

Matoušek (2003) uvádí, že muži a ženy se rodí s rozdílnou psychickou výbavou, a proto zastávají v rodině odlišné role. Role matky je pro ženu zcela samozřejmá, je to základní biologické poslání ženy. Od matky se očekává péče o dítě, vřelost a empatie, potlačení vlastních potřeb ve prospěch dítěte. Žena v roli matky je výchovnou a pečovatelskou autoritou. Mateřství je významnou složkou ženské identity, ale nese s sebou i velkou zátěž. Žena musí změnit svůj životní styl. Většinou odchází ze zaměstnání, kde dojde k přerušení profesní dráhy a žena zůstává v domácnosti, kde jsou omezené možnosti seberealizace. Poté dochází k tomu, že žena bývá často ekonomicky závislá na svém partnerovi. Ženy se během mateřství setkávají také s nedostatečným ohodnocením jejich tvrdé práce o domácnost a péče o děti (Vágnerová, 2007).

Podle *Zprávy o rodině 2020* z roku 2017, kterou vydalo Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky, se uvádí, že role otce a role matky se v posledních desetiletích více sbližují. Rodiče se čím dál tím více přiklánějí k postojům, které uvádějí, že by se rodiče ve

stejně míře měli podílet na péči o děti i domácnost. S tím souvisí i skutečnost, že ženy budou více pracovat a tím přinášet část financí do rodinného rozpočtu.

2. 2 Role otce

Touha po dítěti u muže je méně podmíněna biologicky než u ženy. Také pro muže často nebývá otcovská role nejdůležitějším životním cílem. Proto přijetí otcovské role může být pro muže jedním z nejtěžších úkolů v dospělém věku. Otcové mají vrozené předpoklady k pečovatelskému chování, přesto ale se vztah mezi otcem a dítětem rozvíjí pomaleji než u matky. Role otce je považována za sekundární, proto pro rozvoj otcovské role je žádoucí, aby otec trávil co nejvíce času s dítětem (Vágnerová, 2007).

Otcové jsou častěji postaveni do role živitele a ochránce rodiny. Otec také představuje silného statečného jedince s vrozenou autoritou, ale zároveň je od něj vyžadována emoční podpora dítěte, vřelost, empatie. Ve společnosti jsou kladeny nároky na otce: například větší zájem o výchovu a péči o dítě, zájem o rodinu a větší zapojení při domácích pracích (Matoušek, 2003). Podle Míkulkové (in Kuchařová a kol., 2017) v dnešní době míra angažovanosti otce v procesu výchovy dítěte je vyšší než jindy. Otcové se ve vysoké míře zapojují i do chodu a provozu domácnosti oproti dřívější době. Ve srovnání se *Zprávou o rodině 2020* (Kuchařová a kol., 2020) ale většina otců není spokojena s časem, který věnují svým dětem. Významná skupina otců by si přála mít více času na své děti.

2. 3 Vývoj dítěte v období od 10 do 15 let

Rodina od narození působí na dítě, je prvním stimulujícím prvkem v jeho výchově a socializaci. Stejně jako rodina může vývoj dítěte pozitivně podporovat, tak ho může brzdit, zanedbat, narušovat. Výzkumným souborem mé bakalářské práce jsou děti od 10 do 15 let, proto se budu věnovat především specifikům v této vývojové fázi dítěte. Vágnerová (2005) uvádí, že děti mezi 10. až 15. rokem spadají do dvou vývojových období. Prvním je školní věk, přesněji střední školní věk dětí od 8 do 12 let, a poté období rané adolescence, které trvá od 11 do 15 let.

Ve středním školním věku jsou podle Vágnerové (2005) rodinné rituály, kterých se účastní jak nukleární, ale i rozšířená rodina, velmi podstatné pro dítě. Spojují rodinu, přispívají k pocitu sounáležitosti a jsou významnou složkou dětského světa. Dále pak v období rané adolescence (dospívání, pubescence) dochází k přechodu mezi dětstvím a dospělostí. Helus

(2021) toto období charakterizuje hormonálními procesy, pohlavním dozráváním, pokročilejšími fázemi sociálního začlenění, hledáním a vyjadřováním vlastní identity. Co se ale týká období adolescence, dítě se chce od rodiny emancipovat. Snaží se osamostatnit a tím se mění i citové vztahy s rodiči. Adolescent začíná trávit méně času s rodinou, dochází k úbytku vzájemné komunikace a sdílení společného času (Vágnerová, 2005).

Jedním z faktorů, které mohou ovlivňovat atmosféru v rodině v těchto vývojových obdobích dítěte, je postoj rodičů ke školním výsledkům dítěte. Rodiče často lpí na dobrém prospěchu dítěte, protože je to pro jejich budoucí dobro. Kladou na své potomky vysoké nároky nebo v opačném případě přenechávají výchovu na škole, „ulici“. Matoušek (2003) ale zdůrazňuje, že pokud chceme, aby rodina byla funkční, musí si udržet společné volnočasové aktivity. Uvádí jednoduchou větu, pomocí které se dá rychle zjistit funkčnost rodiny: „*Jak trávíte víkendy?*“ (Matoušek, 2003, s. 70).

3 Výchova

Podle Jedličky (2017) výchovu chápeme jako soustavný, systematický a řízený proces, při kterém si jedinec osvojuje dovednosti, znalosti hodnoty a postoje, které mu umožňují funkční zapojení do občanské společnosti. „Z moderního hlediska je proto výchova především procesem záměrného a cílevědomého vytváření a ovlivňování podmínek umožňujících optimální rozvoj každého jedince v souladu s individuálními dispozicemi a stimulačnými jeho vlastní snahou stát se autentickou, vnitřně integrovanou a socializovanou osobností“ (Průcha, 2013, s. 345).

Rodina má klíčovou roli v cíleném výchovném působení a existuje několik výchovných stylů, které rodiče uplatňují při výchově svého potomka. Ve výchově je ale brán zřetel i na sociální, kulturní, vzdělanostní a ekonomickou úroveň rodičů (Sekot, 2019). Také záleží na kvalitně stráveném čase rodičů s dětmi. Je důležité, aby rodiče věnovali svým dětem dostatek času, je to ukázkou toho, že mají zájem o ně pečovat a starat se o ně.

3. 1 Typologie rodičovských výchovných stylů

Každý rodič používá k výchově dítěte odlišné výchovné strategie a metody. Psycholog, sociolog, rodič nebo pedagog do výchovy promítá své poznatky a dosavadní zkušenosti, proto je přirozené, že se názory v některých ohledech rozcházejí. Přece se ale uvádí čtyři hlavní rodičovské výchovné styly, které mohou rodiče ve výchově praktikovat. Americká psychologička Diana Baumrind vytvořila třístupňový model rodičovských stylů, další výzkumníci model rozšířili na čtyři styly, autoritativní, autoritářský, liberální a lhostejný. V těchto čtyřech výchovných stylech jsou zohledněny pouze normální a běžné alternativy rodičovství, deviantní formy zde nejsou zahrnuty (Sekot, 2019).

Autoritativní výchovný styl je charakteristický autoritou rodičů, striktními zásadami, tělesnými tresty, poslušností a disciplínou ze strany dítěte. Rodiče často nejsou schopni empatie, neví, jak dítěti naslouchat a vnímat jejich starosti a problémy. Tímto způsobem výchovy rodiče u dítěte podněcují obranné mechanismy, jako může být lhaní. Dítě raději zalže, aby se vyhnulo následkům a nebylo potrestáno. Hlavním argumentem rodičů, proč volí tuto výchovnou metodu, je, že dítě bude lépe připravené na život. Tedy že tvrdá výchova je potřeba pro socializaci ve tvrdých životních podmínkách (Sekot, 2019).

Oproti tomu styl autoritativní dbá na vytváření pozitivních vztahů mezi rodičem a dítětem. Je kladen důraz na přátelský vztah s dítětem, kdy mezi rodiči a dítětem je důvěra. Rodič

naslouchá dítěti a akceptuje jeho potřeby, hodnoty, názory. Zároveň jsou ale pevně dané hranice, které respektují rodiče i dítě. Rodiče se snaží výchovným problémům co nejvíce předcházet. Tento styl je často uváděn jako ideální, dítě i rodiče žijí vzájemném souladu a pochopení. Dítě je v budoucnu schopno bez obtíží vyjadřovat svůj názor a přistupuje k životním výzvám a povinnostem aktivně (Sekot, 2019).

Liberální styl výchovy je typický shovívavým přístupem rodičů k výchově. Pravidla, povinnosti a řád rodinného života děti často neakceptují, rodiče zastávají názor, že děti jsou děti, a proto jim dopřávají volnost. K zakročení rodičů dochází až v krajních případech, kdy jsou přestupky dětí vážné. Dětem chybí rodičovská autorita a pevně stanovená pravidla. Rodiče s dětmi udržují kamarádský vztah, ale nemají u dětí žádnou autoritu. Rodiče nejsou důslední ve vštěpování smysluplných životních cílů dítěti, proto pak dítě může mít problémy s celkovým aktivním a zodpovědným přístupem k životu (Sekot, 2019).

Při lhostejném rodičovském výchovném stylu chybí zájem o všestranný rozvoj dítěte, nejsou dítěti vštěpovány základní pozitivní hodnoty života. Rodiče se nezajímají o školní povinnosti dítěte, je zanedbávána školní příprava, hygienické návyky, potřeby dítěte. Nedostatek rodičovského zájmu o dítě souvisí i s tím, že dítě nedostává rady, impulzy, podněty ze strany rodičů. Rodiče také nedbají na správný tělesný vývoj dítěte, proto dětem nejsou vštěpovány zásady zdravého životního stylu, ani jakýkoliv zájem o pohybové nebo volnočasové aktivity (Sekot, 2019).

Jednotlivé výchovné styly se mohou překrývat a nejsou jasně ohraničené. Proto ani neleze s přesností vždy určit, jaký výchovný styl při výchově rodiče aplikují. Stejně tak nelze říci, že se rodiče řídí pouze těmito výchovnými styly, ale během vývoje svého dítěte používají vlastní formy výchovných stylů. Klíčovou roli má také temperament dítěte, zdravotní stav a kulturní úroveň rodičů. Přesto ve výchově jsou vždy nejdůležitějšími prvky udržení pozitivního vztahu mezi rodičem a dítětem a přirozená rodičovská autorita (Sekot, 2019).

4 Volný čas a volnočasové aktivity

Podle Pávkové a kol. (2002) definujeme volný čas jednoduše jako opak času, ve kterém vykonáváme povinnosti, nutnou práci. Ve volném čase je volba toho, jak čas využijeme, na nás. Volnočasové aktivity provádíme dobrovolně a rádi, přináší nám pocit uspokojení a uvolnění. Hájek (2010) uvádí, že volný čas můžeme definovat také jako čas, který jedinci zbude po splnění pracovních i nepracovních povinností. Pelikán (2004) publikuje, že trávení volného času má vliv na pocit štěstí. Pokud jedinec může trávit volný čas podle svých představ, dochází pak snáze k uvolnění, odpočínutí a relaxaci jedince. Další definicí od Sekota (2019) můžeme volný čas popsat jako platformu pro široké spektrum činností. Činnosti mají podstatný vliv na hodnotové zrání, fyzický rozvoj i na celkový život jedince.

Volným časem se zabývá Pedagogika volného času, která v průběhu 20. století prošla prudkým vývojem. Obor se zaměřuje na všechny věkové kategorie účastníků, nejvíce se věnuje právě volnému času dětí a školáků. Je to z toho důvodu, že děti se ještě nedovedou sami orientovat v oblastech zájmových činností. Proto potřebují citlivé vedení, které jim pomůže naučit se, jak trávit volný čas smysluplně a efektivně. Na tomto se podílí mnoho výchovných činitelů jako rodina, učitelé atd. V rodině hrají významnou roli vzory rodičů a příbuzných. Důležitá jsou také prostředí, ve kterých dítě tráví volný čas. Mohou to být školy, školská zařízení, domácí prostředí, veřejná prostranství, ale třeba také specializovaná střediska volného času. Jsou i určité faktory, které mohou omezovat prožívání volného času. Například v rodině, která neplní výchovnou funkci a nebere zřetel na efektivní využití volného času, nemá dostatek finančních prostředků. Dále má vliv nedostatek volného času, nechut' nebo neschopnost vykovávat jakékoli volnočasové aktivity nebo špatný výběr činností, které jedince nezaujmou (Čech, 2002).

Je velký rozdíl mezi volným časem dětí a dospělých. Obecně děti mají více volného času, různé jsou i jejich preference a volba volnočasových aktivit. Ve společnosti se můžeme setkat se skupinami dětí, které buď mají nedostatek nebo přebytek volného času. Ani jedna skutečnost z výchovného hlediska není ideální. Například děti s nadbytkem volného času mohou nudu zahánět činnostmi, které jsou společensky nežádoucí (užívání alkoholu, drog, vandalismus, projevy agresivity, atd.) (Hájek, 2010).

4. 1 Funkce a cíle výchovy volného času

Mezi nejdůležitější funkce volného času, které uvádí Hájek (2010), patří odpočinek, zábava a rozvoj osobnosti. Dále pak uvádí další funkce podle Horsta W. Opaschowského:

- „*rekreace (zotavení a uvolnění)*;
- *kompenzace (odstraňování zklamání a frustrací)*;
- *výchova a další vzdělání (učení o svobodě a ve svobodě, sociální učení)*;
- *kontemplace (hledání smyslu života a jeho duchovní výstavby)*;
- *komunikace (sociální kontakty a partnerství)*;
- *participace (angažování se na vývoji společnosti)*;
- *integrace (stabilizace života rodiny a vrůstání do společenských organismů)*;
- *enkulturace (kulturní rozvoj sebe sama, kreativita a umění, sportu, technických a dalších činností)*“ (Hájek, 2010, s. 17).

Co se týká cílů výchovy ve volném čase, jedním z nejdůležitějších je primární prevence sociálně patologických jevů. Jedná se o záškoláctví, užívání návykových látek, kriminalitu, delikvenci, šikanování, rasismus, vandalismus atd. Výchova volného času si klade za cíl naučit jedince jak kvalitně využívat volný čas, jak rozvíjet a objevovat vlastní dispozice, jak pracovat efektivně s časem. Obecně chce docílit, aby jedinec vnímal volný čas jako významnou životní hodnotu. Mezi další cíle patří například naučit jedince efektivně relaxovat, podporovat jeho celoživotní zájmy, rozvíjet jeho tvořivost (Hájek, 2010). Pelikán (2004) uvádí, že volný čas, který smysluplně trávíme se svou rodinou, kamarády, blízkými, velkou měrou přispívá k vytváření pocitu štěstí. Lidský kontakt v tomto případě může působit jako antidepresivum a pro některé jedince to může být jeden z důležitých cílů volného času.

4. 2 Vliv výchovy na volnočasové aktivity

Rodina má na jedince velký vliv týkající se přejímání vzorců chování. Proto i výchovný styl ovlivňuje, jaký vztah má dítě k volnočasovým aktivitám. Největší dopad mají na dítě rodiče. Dítě přejímá způsob života rodičů a napodobuje jejich životní styl. Proto i výchova je určujícím prvkem, jak jedinec bude vnímat volný čas a jestli s ním bude umět zacházet.

Na volný čas rodiny dopadá mnoho určujících faktorů, například velikost rodiny, kolik členů se účastní aktivit, jaký je věk rodičů i dětí, pohlaví dětí atd. Velkou roli také hrají zájmy

a aktivita rodičů. Určujícím faktorem mimo jiné může být i finanční stav rodiny a jestli rodina vůbec chce investovat jak čas, tak i peníze do volného času. Je také důležité uvést, že základní návyky a postoje si každý přejímáme a neseme dál ze své původní rodiny. Proto je každá rodina životním stylem i využíváním volného času odlišná (Pávková a kol., 2002).

4.3 Volnočasové aktivity českých rodin

Jakým způsobem rodina tráví volný čas, má přímý vliv na jejich životní styl. Volnočasové rodinné aktivity podporují soudržnost rodiny a také přispívají k budování hodnot, zájmů a zvyklostí u dospívajícího dítěte. V této kapitole shrnu, jakým aktivitám se české rodiny věnují.

Podle výzkumu, který byl proveden v roce 2010 v rámci mezinárodní výzkumné studie o zdraví a životním stylu školáků HBSC – Health Behaviour in School-aged Children, mezi nejčastěji realizované volnočasové aktivity rodin z pohledu dětí patří: sledování televize nebo videa, společná komunikace a mluvení o různých věcech a návštěva přátel a příbuzných. Výzkum byl realizován na 94 školách po celé České republice a výběrový soubor tvořil 5686 respondentů. Mezi méně provozované aktivity patřil sport a hraní deskových a společenských her (Csémy a kol., 2013). Dále pak podle stejného výzkumu měly děti uvést, jaké aktivity provádějí s rodinou alespoň 1x týdně. Nejčastěji děti označovaly společné jídlo, poté sledování televize a návštěvy příbuzných a kamarádů. Nejméně byla zastoupena kategorie společných sportovních aktivit (Csémy a kol., 2013).

Praktická část

5 Cíl výzkumu a stanovení výzkumné otázky

Praktická část bakalářské práce popisuje průběh a cíle výzkumu. Věnuje se hypotézám, sběru dat, zpracování a vyhodnocení dat a posléze i závěru výzkumu. Cílem výzkumu je zjistit, jakým způsobem chtějí děti a rodiče trávit volný čas. Jaké aktivity jsou v rodinách oblíbené a kolik času týdně rodina tráví společně. Dále jaké aktivity by chtěli zařadit do společného rodinného života. Cílem práce je také prezentovat přehled, jaké aktivity jsou nejvíce oblíbené u dětí, ale i rodičů. Výzkumná otázka byla stanovena: „*Jaký je vztah mezi vnímáním rodinných aktivit dětmi a vnímáním rodinných aktivit rodiči?*“

Výzkum byl zaměřen na rodiny s dětmi ve věku 10-15 let. Výzkum byl realizován pomocí kvantitativních dotazníků. Jeden dotazník byl určen pro rodiče s dětmi ve věku 10-15 let a druhý dotazník cílil na děti ve věku 10-15 let.

5. 1 Formulace hypotéz

Hypotézy byly formulovány na základě prostudované literatury a již existujících výzkumů na podobné téma. Pro tento výzkum bylo stanoveno 5 hypotéz, které vycházejí z výzkumné otázky: „*Jaký je vztah mezi vnímáním rodinných aktivit dětmi a vnímáním rodinných aktivit rodiči?*“

Hypotéza č. 1: Rodiče v menší míře vymýšlejí a plánují rodinné volnočasové aktivity než děti.

H₀: Mezi rodiči a dětmi není statisticky významný rozdíl při iniciování rodinných aktivit.

Hypotéza č. 2: Matky jsou častějšími iniciátorkami rodinných aktivit než otcové.

H₀: Matky i otcové mají stejný podíl při iniciování aktivit.

Hypotéza č. 3: Dívky mají větší zájem o rodinné aktivity než chlapci.

H₀: Mezi dívkami a chlapci není statisticky významný rozdíl při zájmu o rodinné aktivity.

Hypotéza č. 4: Rodiny na vesnici tráví týdně více času rodinnými aktivitami než rodiny s bydlištěm ve městě.

H₀: Bydliště nemá vliv na to, kolik rodiny tráví týdně času rodinnými aktivitami.

Hypotéza č. 5: Děti ve větší míře vyhledávají rodinné pohybové aktivity než rodiče.

H0: Mezi dětmi a rodiči není statisticky významný rozdíl při vyhledávání rodinných pohybových aktivit.

5. 2 Metoda sběru dat

Pro sběr dat jsem zvolila kvantitativní výzkum a výzkumnými nástroji byly dotazníky. Jeden dotazník byl určen pro děti ve věku 10-15 let. V druhém dotazníku byli respondenti rodiče dětí ve věku 10-15 let. Oba dotazníky obsahovaly 11 otázek. V dotaznících pro rodiče i děti byly některé otázky totožné, abych mohla lépe vyhodnotit výsledky výzkumu u obou skupin a porovnat je. Dotazníky obsahovaly jak otázky uzavřené, polouzavřené, otevřené ale i, škálovací. Dotazníky jsem distribuovala v tištěné i online podobě. Online dotazníky jsem sestrojila v online portálu survio.cz.

5. 3 Charakteristika výzkumného souboru

Výzkumným souborem byly děti ve věku 10-15 let a rodiče dětí ve věku 10-15 let. Ve výzkumu jsem si zvolila tyto dvě skupiny respondentů z toho důvodu, abych mohla porovnávat jejich vnímání rodinných volnočasových aktivit. Celkový počet respondentů byl 311. Z toho bylo 157 dětí a 154 rodičů. Děti ve věku 10-15 let byly především ze základní školy a volnočasových center. Získala jsem 83 (53 %) vyplněných dotazníků od dívek a 74 (47 %) od chlapců. Děti pocházely z vesnic 83 (53 %) a zbylých 74 (47 %) z měst.

Rodiče jsem oslovovala přes rodinné skupiny na sociálních sítích a také přímo přes žáky základní školy v Libštátě. Do výzkumu se zapojilo 117 (76 %) matek a 37 (24 %) otců. Věk respondentů byl od 29 let do 61 let.

5. 4 Výsledky pilotáže, předvýzkum

Předtím, než jsem dotazníky začala distribuovat respondentům, jsem je poskytla k vyplnění mým rodinným příslušníkům. Chtěla jsem nejdříve eliminovat nedostatky, nepřesnosti a nesrozumitelnosti v dotazníku. Dotazník pro rodiče jsem poskytla 2 matkám a 2 otcům, kteří mají děti ve věku 10-15 let. U deváté otázky jsem jen doplnila poznámku, že rodič má označit jen jednu odpověď. Rodiče totiž označovali více odpovědí, a to pro můj výzkum

nebylo vhodné. U dotazníku pro děti jsem požádala 3 dívky a 2 chlapce ve věku 10-15 let, aby dotazník vyplnili. Vyskytl se zde stejný nedostatek jako u dotazníku pro rodiče. V desáté otázce jsem doplnila poznámku, aby respondenti zaškrtnli pouze jednu odpověď.

5. 5 Sběr dat

Sběr dat byl zahájen 24. ledna a ukončen byl 25. února 2022. Dotazníky byly rozdávány v tištěné i online podobě. Tištěné dotazníky pro děti jsem rozdávala na Masarykově základní škole v Libštátě, ve Středisku volného času Sluníčko v Lomnici nad Popelkou, na Základní umělecké škole v Semilech a ve Skautském středisku ve Vrchlabí. Ve všech těchto institucích byla poskytnuta i online verze dotazníku. Dotazník pro rodiče jsem předávala přes žáky a žákyně na Masarykově základní škole v Libštátě, ve Středisku volného času Sluníčko v Lomnici nad Popelkou a ve Skautském středisku ve Vrchlabí. Dotazník pro rodiče byl poskytnut i v online podobě. Jelikož jsem předpokládala, že účast rodičů při vyplňování dotazníku bude nižší než u dětí, dotazník pro rodiče jsem dále online distribuovala i přes sociální síť.

Dotazník pro děti vyplnilo 172 respondentů, z toho jsem ale musela 15 dotazníků vyřadit, protože nebyly kompletně vyplněny nebo nesplňovaly požadavky dotazníku. Pro výzkum jsem použila 157 řádně vyplněných dotazníků. Dotazník pro rodiče vyplnilo 158 respondentů. Z těchto dotazníků jsem musela 4 vyřadit, protože rodiče neměli děti ve věku od 10 do 15 let. Při vyhodnocování dat jsem tedy pracovala se 154 řádně vyplněnými dotazníky od rodičů.

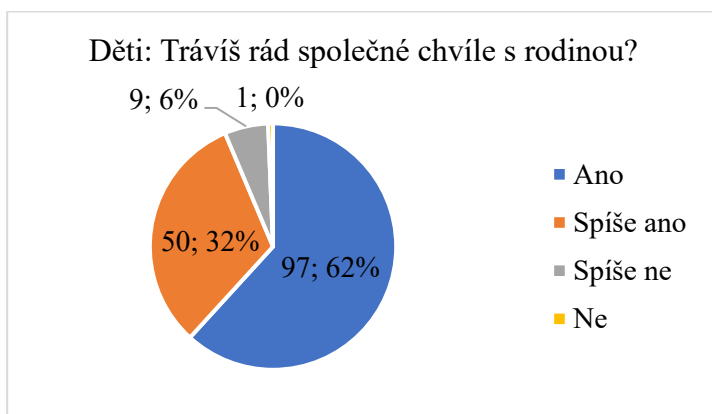
Při sběru dat došlo ke komplikacím. Jelikož jsem na Základní škole v Libštátě rozdávala dotazníky v tištěné podobě, nemohla jsem si vyzvednout vyplněné odpovědi v řádném termínu. Jedním z důvodů byly probíhající jarní prázdniny a také virové onemocnění Covid-19. Proto jsem byla nucena sběr dat prodloužit o 14 dní.

5. 6 Zpracování, vyhodnocení a interpretace dat

Data, která jsem získala pomocí tištěných dotazníků a online dotazníků, jsem převáděla do tabulek v tabulkovém procesoru Microsoft Excel. V tabulkách jsem data vyhodnocovala a tvořila grafy a tabulky. Zpracovávala a vyhodnocovala jsem dva dotazníky, jeden pro děti a druhý pro rodiče. U každého grafu je přesné znění otázky a následný komentář, který popisuje výsledky otázky. Při zpracovávání jsem některé odpovědi kvantifikovala, protože v dotazníku

pro děti byla 8. a 9. otázka otevřená. Otevřenou otázku jsem použila i u dotazníku pro rodiče u 8. otázky.

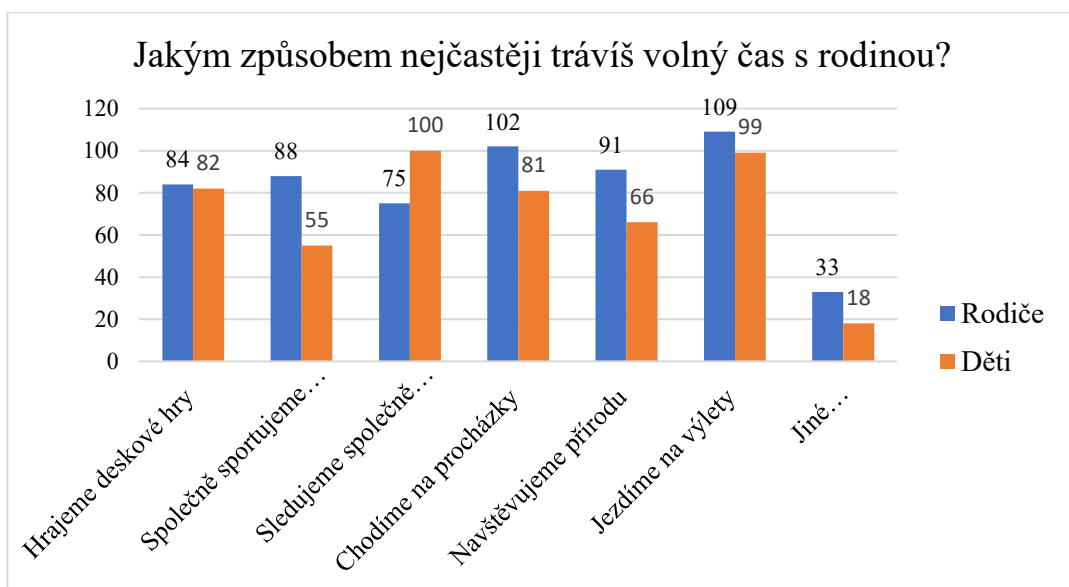
Vstupní otázky, které se zabývaly věkem, pohlavím, bydlištěm respondentů, jsem zmínila již v 5.3 kapitole. Dále budu prezentovat a porovnávat výsledky dotazníku pro děti i rodiče.

Graf č. 1: Trávíš rád společné chvíle s rodinou?

Komentář:

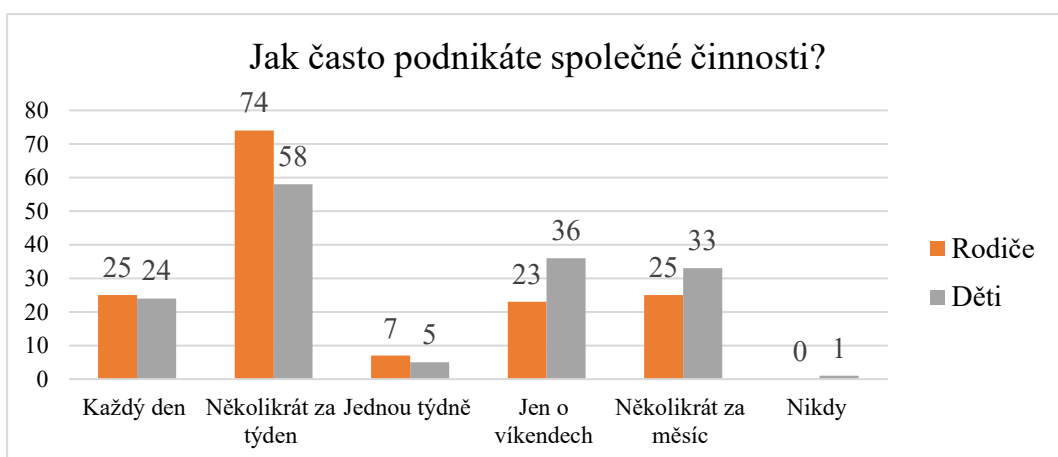
Čtvrtá otázka dotazníku pro děti se respondentů ptala, jestli rádi tráví společné chvíle s rodinou. Jako možnosti jsem uvedla škálu, ve které měli respondenti zaškrtnout jednu odpověď. Více jak polovina dětí uvedla odpověď Ano – 97 (62 %). Dále pak Spíše ano – 50 (32 %), Spíše ne – 9 (6 %). Pouze jeden respondent uvedl možnost Ne – 1 (0 %).

Graf č. 2: Jakým způsobem nejčastěji trávíš volný čas s rodinou?

Komentář:

Pátá otázka dotazníku byla jedna ze stěžejních položek dotazníku pro děti i rodiče. Respondenti mohli označovat více odpovědí, proto mají vesměs všechny kategorie stejný počet označení. Děti nejvíce označovaly odpověď, že nejčastěji tráví volný čas s rodinou sledováním televize a rodinnými výlety. Oproti tomu nejméně uváděly společné sportovní aktivity a navštěvování přírody. Rodiče nejvíce označovali rodinné výlety a nejméně pak společné sledování televize. Je zajímavé, že děti označily sledování televize za jednu z nejčastějších aktivit a oproti tomu rodiče ji označili za nejméně realizovanou aktivitu. Sedm dětí uvedlo v možnosti volné odpovědi povídání a vzájemná komunikace v rodině, dále pak dva respondenti uvedli společný oběd nebo večeři. Další odpovědi uváděly společné vaření, malování, hru na hudební nástroj nebo práci na zahradě.

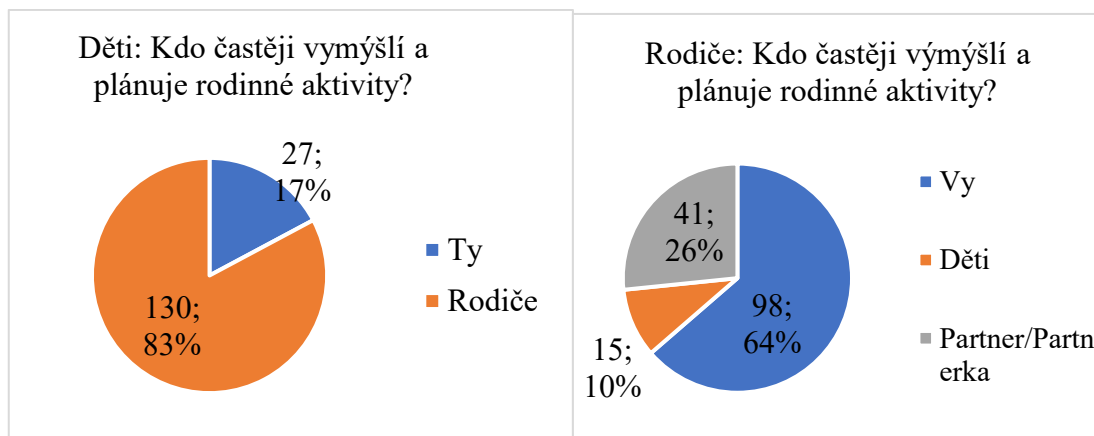

Graf č. 3: Jak často podnikáte společné činnosti?

Komentář:

Šestá otázka se rodičů i dětí ptala, jak často aktivity z předchozí otázky vykonávají. U této otázky jsem v dotazníku připojila poznámku a stručně charakterizovala společný čas strávený s rodinou. Nechtěla jsem, aby si respondenti pod tímto označením představovali udržování domácnosti, zahrady nebo jiné aktivity, které nepatří do volnočasových rodinných aktivit. 58 dětí a 74 rodičů uvedlo, že aktivity vykonávají několikrát za týden a 36 dětí a 23 rodičů uvedlo možnost jen o víkendech. Dále 25 rodičů a 33 dětí uvedlo odpověď několikrát za měsíc a 25 rodičů a 24 dětí každý den. Nejméně označovanou možností bylo jednou týdně – 7 (rodiče), 5 (děti) a pak nikdy – 1 (děti). Nejvíce dětí i rodičů označilo, že rodinné aktivity vykonávají několikrát za týden, z čehož jsem byla mile překvapená. Musím brát ale také

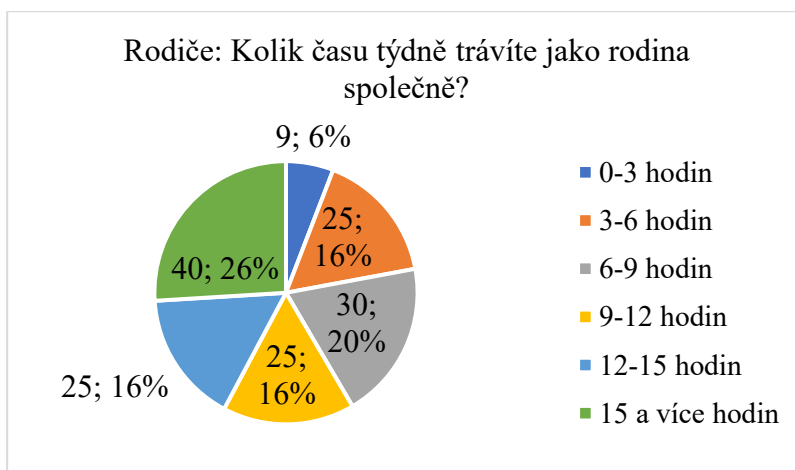
v potaz, že odpovědi v dotazníku respondenti často nevolí podle skutečnosti, ale podle toho, jak by chtěli, aby skutečnost vypadala.

Graf č. 4 a 5: Kdo častěji vymýšlí a plánuje rodinné aktivity?

Komentář:

V sedmé otázce měli rodiče i děti uvést, kdo častěji vymýšlí a plánuje rodinné aktivity. 130 (83 %) dětí uvedlo, že častějšími iniciátory rodinných aktivit jsou rodiče a pouze 27 (17 %) dětí vymýšlí a plánuje rodinné aktivity častěji než rodiče. Podobné výsledky se ukázaly i v dotazníku pro rodiče. 98 (64 %) rodičů uvedlo, že rodinné aktivity vymýšlí oni sami, 41 (26 %) uvedlo, že rodinné aktivity vymýšlí jejich partner nebo partnerka a pouze 15 (10 %) rodičů uvedlo, že rodinné aktivity vymýšlí a plánují jejich děti.

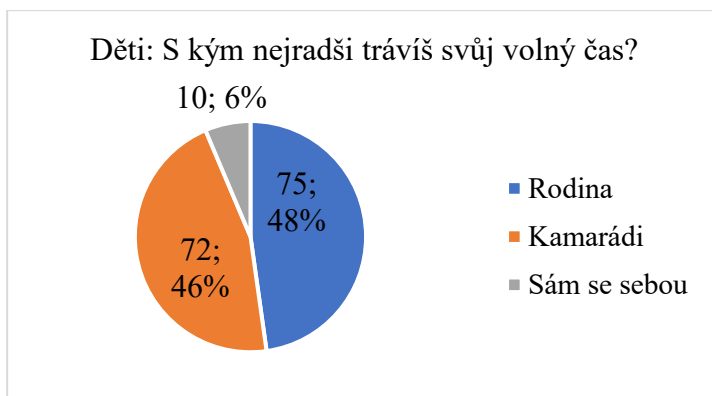
Graf č. 6: Kolik času trávíte jako rodina společně?

Komentář:

Sedmá otázka v dotazníku pro rodiče se zabývala otázkou, kolik hodin týdně rodina tráví společnými aktivitami. U této otázky jsem v poznámce definovala, co přesně myslím společně stráveným časem s rodinou: *Společný čas s rodinou = když vykonáváte volnočasové aktivity, jako hraní deskových her, společně sportujete, jezdíte na výlety nebo chodíte na procházky atd.* 40 (26 %) rodičů uvedlo 15 a více hodin, 30 (20 %) 6-9 hodin, 25 (16 %) 12-15 hodin, 3-6 hodin, 9-12 hodin, 9 (16 %) 0-3 hodin.

Osmá otázka v dotazníku pro rodiče i děti měla možnost otevřené odpovědi. Otázka se ptala na nejoblíbenější volnočasové rodinné aktivity dětí a rodičů. Nejčastěji zmiňovanými aktivitami u dětí byly sportovní sezónní aktivity (53 odpovědí) jako například cyklistika, lyžování, plavání, bruslení. Dále pak hraní deskových a společenských her (48 odpovědí) a v neposlední řadě výlety do přírody, na kulturní památky atd. (44 odpovědí). V odpovědích také byla uvedena komunikace, „pokec“ s rodiči, povídání si o každodenních záležitostech (10 odpovědí). Oproti tomu rodiče na prvním místě uváděli výlety a cestování (70 odpovědí), procházky a turistiku (51 odpovědí). Dále pak stejně jako děti sportovní sezónní aktivity (53 odpovědí) a hraní deskových her (48 odpovědí). Mezi zajímavé oblíbené volnočasové rodinné aktivity rodičů patří rukodělné aktivity a výtvarná činnost (7 odpovědí), práce na zahradě (6 odpovědí), pečení a vaření (5 odpovědí) a houbaření (2 odpovědi).

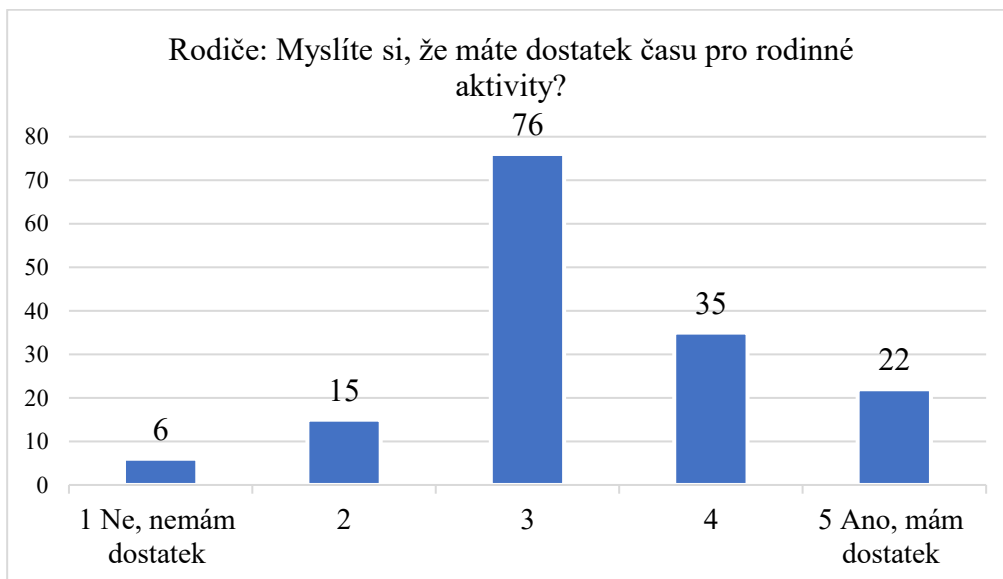
Devátá otázka v dotazníku pro děti se ptala, jaké aktivity by respondent rád podnikl společně s rodinou ve volném čase. Devátá otázka měla také možnost otevřené odpovědi. Nejčastěji se objevovaly odpovědi typu jet do zahraničí (10 odpovědí), jet na dovolenou (10 odpovědí) nebo jet k moři (13 odpovědí). Dále respondenti uváděli výlety do přírody, na kulturní památky atd. (26 odpovědí). Děti si také přály podniknout návštěvu bazénu nebo aquacentra (10 odpovědí) nebo zábavního parku (5 odpovědí). Tři odpovědi respondentů uváděly, že by častěji chtěli navštěvovat své příbuzné, především prarodiče. 29 dětí odpovědělo, že nechtějí podniknout žádné aktivity nebo že neví, jaké chtějí podniknout. Pouze 2 respondenti uvedli, že v rodině dělají všechny rodinné volnočasové aktivity a jsou spokojeni.

Graf č. 7: S kým nejradši trávíš svůj volný čas?

Komentář:

V desáté otázce jsem se děti ptala, s kým nejradši tráví svůj volný čas. U této otázky jsem musela po předvýzkumu doplnit poznámku, aby respondent uvedl pouze jednu odpověď. Přesto jsem musela 6 dotazníků z výzkumu vyřadit, protože dotazovaní uvedli více jak jednu odpověď. Podobně vyšly odpovědi s rodinou - 75 respondentů (48 %) a s kamarády - 72 respondentů (46 %). Pouze 10 (6 %) respondentů uvedlo, že nejraději tráví svůj volný čas sami se sebou.

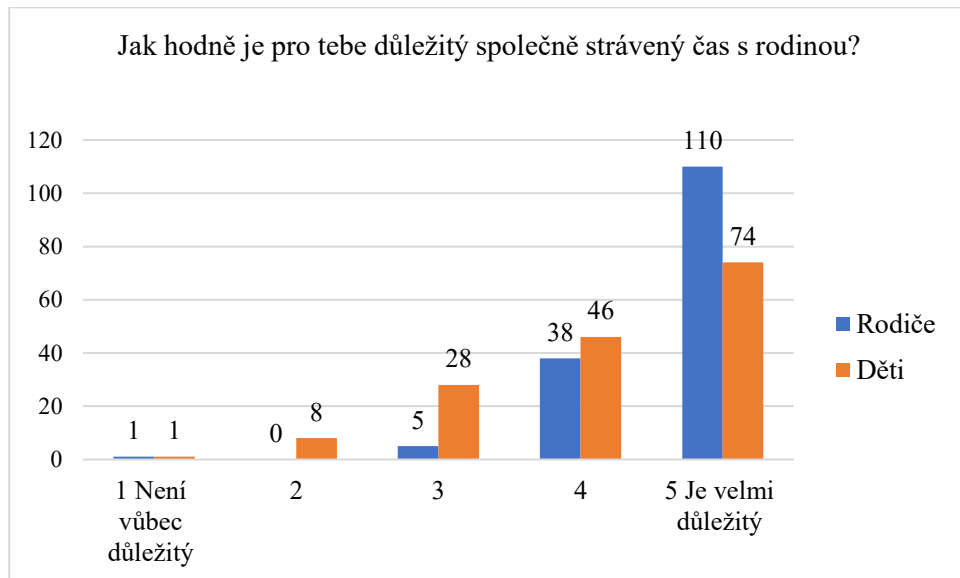

Graf č. 8: Myslíte si, že máte dostatek času pro rodinné aktivity?

Komentář:

Desátá otázka dotazníku pro rodiče se dotazovala, zda mají rodiče dostatek času pro rodinné aktivity. V této otázce jsem využila škálu, na které měli respondenti zaškrtnout jedno z pěti čísel. První číslo 1 označovalo, že rodiče nemají dostatek času na rodinné aktivity a

poslední číslo označovalo, že mají dostatek času na rodinné aktivity. Pouze 22 rodičů s celkových 154 respondentů, uvedlo, že mají dostatek času na rodinné aktivity. Nejvíce byla zastoupená hodnota 3, což vypovídá o tom, že rodiče by si přáli více času na rodinné aktivity.

Graf č. 9: Jak hodně je pro tebe důležitý společně strávený čas s rodinou?

Komentář:

Jedenáctá otázka dotazníku byla stejná pro děti i rodiče. Na závěr dotazníků jsem použila škálu, ve které měli respondenti zaškrtnout jedno z pěti čísel. První číslo 1 označovalo, že společný čas strávený s rodinou není vůbec důležitý, a poslední číslo 5 označovalo, že společný čas strávený s rodinou je velmi důležitý. Nejvíce byly zastoupené hodnoty 4 a 5, pro respondenty je čas strávený s rodinou velmi důležitý.

5.7 Vyhodnocení hypotéz

V této kapitole vyhodnotím hypotézy, které jsem si stanovila na začátku výzkumného šetření. Pro vyhodnocení a ověření hypotéz použiji Chí-kvadrát pro kontingenční tabulky. Ke všem pěti hypotézám jsem formulovala nulové hypotézy.

Hypotéza č. 1: Rodiče v menší míře vymýšlejí a plánují rodinné volnočasové aktivity než děti.

H0: Mezi rodiči a dětmi není statisticky významný rozdíl při vymýšlení a plánování rodinných aktivit.

H1: Mezi rodiči a dětmi je statisticky významný rozdíl při vymýšlení a plánování rodinných aktivit.

Tabulka č. 1 empirických (zjištěných) četností:

Dotazník	Iniciátorem je rodič	Iniciátorem je dítě	Celkem
Rodiče	139	15	154
Děti	130	27	157
Celkem	269	42	311

Tabulka č. 2 teoretických (očekávaných) četností:

Dotazník	Iniciátorem je rodič	Iniciátorem je dítě	Celkem
Rodiče	$269 \cdot 154 / 311 = 133,2$	$42 \cdot 154 / 311 = 20,8$	154
Děti	$269 \cdot 157 / 311 = 135,8$	$42 \cdot 157 / 311 = 21,20$	157
Celkem	269	42	311

Tabulka č. 3 pro vypočítání testového kritéria:

Dotazník	Iniciátorem je rodič	Iniciátorem je dítě	Celkem
Rodiče	$(139 - 133,2)^2 / 133,2 = 0,25$	$(15 - 20,8)^2 / 20,8 = 1,62$	1,87
Děti	$(130 - 135,8)^2 / 135,8 = 0,25$	$(27 - 21,20)^2 / 21,20 = 1,59$	1,84
Celkem	0,5	3,21	3,71

Testové kritérium:

$$TK = \chi^2 = \sum \frac{(emp. - teor.)^2}{teor.} = 3,71$$

Kritická hodnota: $\alpha = 0,05$

r ... počet řádků

s ... počet sloupců

$$KH = \chi^2 \alpha [(r-1)(s-1)] = \chi_{0,95}^2(1) = 3,84$$

$TK < KH$

Vyhodnocení hypotézy:

Hypotéza č. 1 byla vyhodnocena na základě otázky č. 7 dotazníku pro děti a otázky č. 9 dotazníku pro rodiče. Z výsledků konstatují, že testové kritérium je nižší než kritická hodnota,

proto **hypotézu nepotvrzují**. H1 zamítám a přijímám H0. Platí tedy, že mezi rodiči a dětmi není statisticky významný rozdíl při vymýšlení a plánování rodinných aktivit.

Hypotéza č. 2: Matky jsou častějšími iniciátorkami rodinných aktivit než otcové.

H0: Mezi matkami a otci není statisticky významný rozdíl při iniciování rodinných aktivit.

H1: Mezi matkami a otci je statisticky významný rozdíl při iniciování rodinných aktivit.

Tabulka č. 4 empirických (zjištěných) četností:

Pohlaví	Vy	Partner/partnerka	Celkem
Žena	84	21	105
Muž	14	20	34
Celkem	98	41	139

Tabulka č. 5 teoretických (očekávaných) četností:

Pohlaví	Vy	Partner/Partnerka	Celkem
Žena	$98 \cdot 105 / 139 = 74,03$	$41 \cdot 105 / 139 = 30,97$	105
Muž	$98 \cdot 34 / 139 = 23,97$	$41 \cdot 34 / 139 = 10,03$	34
Celkem	98	41	139

Tabulka č. 6 pro vypočítání testového kritéria:

Pohlaví	Vy	Partner/partnerka	Celkem
Žena	$(84 - 74,03)^2 / 74,03 = 1,34$	$(21 - 30,97)^2 / 30,97 = 3,21$	4,55
Muž	$(14 - 23,97)^2 / 23,97 = 4,15$	$(20 - 10,03)^2 / 10,03 = 9,91$	14,06
Celkem	5,49	13,12	18,61

Testové kritérium:

$$TK = \chi^2 = \sum \frac{(emp. - teor.)^2}{teor.} = 18,61$$

Kritická hodnota: $\alpha = 0,05$

r ... počet řádků

s ... počet sloupců

$$KH = \chi^2_{\alpha}[(r-1)(s-1)] = \chi^2_{0,95}(1) = 3,84$$

$TK > KH$

Vyhodnocení hypotézy:

Hypotéza č. 2 byla vyhodnocena na základě otázek č. 1 a č. 9 dotazníku pro rodiče. Z dosažených výsledků vyplývá, že testové kritérium je vyšší než kritická hodnota, proto **hypotézu potvrzují**. H0 zamítám a přijímám H1. Mezi matkami a otci je statisticky významný

rozdíl při iniciování rodinných aktivit. Platí tedy, že matky jsou častějšími iniciátorkami rodinných aktivit než otcové.

Hypotéza č. 3: Dívky mají větší zájem o rodinné aktivity než chlapci.

H0: Mezi dívkami a chlapci není statisticky významný rozdíl při zájmu o rodinné aktivity.

H1: Mezi dívkami a chlapci je statisticky významný rozdíl při zájmu o rodinné aktivity.

Tabulka č. 7 empirických (zjištěných) četností:

Pohlaví	Ano	Spíše ano	Spíše ne, ne	Celkem
Chlapec	43	23	8	74
Dívka	54	27	2	83
Celkem	97	50	10	157

Tabulka č. 8 teoretických (očekávaných) četností:

Pohlaví	Ano	Spíše ano	Spíše ne, ne	Celkem
Chlapec	$97 \cdot 74 / 157 = 45,72$	$50 \cdot 74 / 157 = 23,57$	$10 \cdot 74 / 157 = 4,71$	74
Dívka	$97 \cdot 83 / 157 = 51,28$	$50 \cdot 83 / 157 = 26,43$	$10 \cdot 83 / 157 = 5,29$	83
Celkem	97	50	10	157

Tabulka č. 9 pro vypočítání testového kritéria:

Pohlaví	Ano	Spíše ano	Spíše ne, ne	Celkem
Chlapec	$(43 - 45,72)^2 / 45,72 = 0,16$	$(23 - 23,57)^2 / 23,57 = 0,014$	$(8 - 4,71)^2 / 4,71 = 2,29$	2,464
Dívka	$(54 - 51,28)^2 / 51,28 = 0,14$	$(27 - 26,43)^2 / 26,43 = 0,012$	$(2 - 5,29)^2 / 5,29 = 2,04$	2,192
Celkem	0,3	0,026	4,33	4,656

Testové kritérium:

$$TK = \chi^2 = \sum \frac{(emp. - teor.)^2}{teor.} = 4,656$$

Kritická hodnota: $\alpha = 0,05$

r ... počet řádků

s ... počet sloupců

$$KH = \chi^2_{\alpha}[(r-1)(s-1)] = \chi^2_{0,95}(1) = 5,99$$

$TK < KH$

Vyhodnocení hypotézy:

Hypotéza č. 3 byla vyhodnocena na základě otázek č. 1 a č. 4 dotazníku pro děti. Z dosažených výsledků konstatují, že testové kritérium je nižší než kritická hodnota, proto

hypotézu nepotvrzují. H1 zamítám a přijímám H0. Platí tedy, že mezi dívkami a chlapci není statisticky významný rozdíl při zájmu o rodinné aktivity.

Hypotéza č. 4: Rodiny na vesnici tráví týdně více času rodinnými aktivitami než rodiny s bydlištěm ve městě.

H0: Bydliště nemá statisticky významný vliv na to, kolik rodiny tráví týdně času rodinnými aktivitami.

H1: Bydliště má statisticky významný vliv na to, kolik rodiny tráví týdně času rodinnými aktivitami.

Tabulka č. 10 empirických (zjištěných) četností:

Bydliště	0-6 hodin	6-12 hodin	12 a více hodin	Celkem
Na vesnici	15	30	37	82
Ve městě	19	25	28	72
Celkem	34	55	65	154

Tabulka č. 11 teoretických (očekávaných) četností:

Bydliště	0-6 hodin	6-12 hodin	12 a více hodin	Celkem
Na vesnici	$34 \cdot 82 / 154 = 18,03$	$55 \cdot 82 / 154 = 29,28$	$65 \cdot 82 / 154 = 34,61$	82
Ve městě	$34 \cdot 72 / 154 = 15,89$	$55 \cdot 72 / 154 = 25,71$	$65 \cdot 72 / 154 = 30,38$	72
Celkem	34	55	65	154

Tabulka č. 12 pro vypočítání testového kritéria:

Bydliště	0-6 hodin	6-12 hodin	12 a více hodin	Celkem
Na vesnici	$(15-18,03)^2/18,03=0,532$	$(30-29,28)^2/29,28=0,017$	$(37-34,61)^2/34,61=0,164$	0,713
Ve městě	$(19-15,89)^2/15,89=0,606$	$(25-25,71)^2/25,71=0,0198$	$(28-30,38)^2/30,38=0,203$	0,8288
Celkem	1,138	0,0368	0,367	1,5418

Testové kritérium:

$$TK = X^2 = \sum \frac{(emp.-teor.)^2}{teor.} = 1,5418$$

Kritická hodnota: $\alpha = 0,05$

r ... počet řádků

s ... počet sloupců

$$KH = \chi^2 \alpha [(r^1)(s - 1)] = \chi_{0,95}^2(1) = 5,99$$

TK < KH

Vyhodnocení hypotézy:

Hypotéza č. 4 byla vyhodnocena na základě otázky č. 3 a č. 7 dotazníku pro rodiče. Na základě dosažených výsledků je testové kritérium nižší než kritická hodnota, proto **hypotézu nepotvrzují**. H1 zamítám a přijímám H0. Platí tedy, že bydliště nemá statisticky významný vliv na to, kolik rodiny tráví týdně času rodinnými aktivitami.

Hypotéza č. 5: Děti ve větší míře vyhledávají rodinné pohybové aktivity než rodiče.

H0: Mezi dětmi a rodiči není statisticky významný rozdíl při vyhledávání rodinných pohybových aktivit.

H1: Mezi dětmi a rodiči je statisticky významný rozdíl při vyhledávání rodinných pohybových aktivit.

Tabulka č. 13 empirických (zjištěných) četností:

Skupina	Procházky	Výlety	Sportovní aktivity	Celkem
Děti	81	99	55	235
Rodiče	102	109	88	299
Celkem	183	208	143	534

Tabulka č. 14 teoretických (očekávaných) četností:

Skupina	Procházky	Výlety	Sportovní aktivity	Celkem
Děti	$183 \cdot 235 / 534 = 80,53$	$208 \cdot 235 / 534 = 91,54$	$143 \cdot 235 / 534 = 62,93$	235
Rodiče	$183 \cdot 299 / 534 = 102,47$	$208 \cdot 299 / 534 = 116,46$	$143 \cdot 299 / 534 = 80,07$	299
Celkem	183	208	143	534

Tabulka č. 15 pro vypočítání testového kritéria:

Skupina	Procházky	Výlety	Sportovní aktivity	Celkem
Děti	$(81 - 80,53)^2 / 80,53 = 0,0027$	$(99 - 91,54)^2 / 91,54 = 0,61$	$(55 - 62,93)^2 / 62,93 = 0,99$	1,6027
Rodiče	$(102 - 102,47)^2 / 102,47 = 0,0021$	$(109 - 116,46)^2 / 116,46 = 0,48$	$(88 - 80,07)^2 / 80,07 = 0,79$	1,2721
Celkem	0,0048	1,09	1,78	2,8748

Testové kritérium:

$$TK = X^2 = \sum \frac{(emp.-teor.)^2}{teor.} = 2,8748$$

Kritická hodnota: $\alpha = 0,05$

r ... počet řádků

s ... počet sloupců

$$KH = \chi^2 \alpha [(r^1)(s - 1)] = \chi_{0,95}^2(1) = 5,99$$

TK < KH

Vyhodnocení hypotézy:

Hypotéza č. 5 byla vyhodnocena na základě otázek č. 1 a č. 5 dotazníku pro děti i rodiče. Z dosažených výsledků konstatuji, že testové kritérium je nižší než kritická hodnota, proto **hypotézu nepotvrzuji**. H1 zamítám a přijímám H1. Platí tedy, že mezi dětmi a rodiči není statisticky významný rozdíl při vyhledávání rodinných pohybových aktivit.

5. 8 Interpretace dat

Z odpovědí respondentů u otázky č. 7 vyplývá, že více jak 80 % rodičů většinou vymýšlí a plánuje rodinné aktivity. Pouze 17 % dětí v mém dotazníkovém šetření uvedlo, že vymýšlí a plánuje rodinné aktivity. Samozřejmě tyto výsledky nemohu zobecňovat, ale doufala jsem, že děti se do plánování a vymýšlení rodinných aktivit budou zapojovat více.

V otázce č. 10 dotazníku pro děti jsem očekávala, že děti budou častěji označovat kamarády jako ty, se kterými nejraději tráví volný čas. Podle Vágnerové (2005) právě v tomto vývojovém období adolescenti přestávají trávit tolik volného času s rodinou, dochází k úbytku společné komunikace a rodinných aktivit. Proto mě mile překvapilo, když respondenti označovali v podobné míře rodiče i kamarády. Nejméně označovaná kategorie bylo trávení volného času sám se sebou. Výzkum také ukázal rozdíl v preferenci, s kým děti chtějí trávit volný čas. Děti ve věku 10-12 let ve větší míře označovaly rodiče, za ty, se kterými raději tráví volný čas. Naopak tomu bylo u dětí ve věkové skupině 13-15 let, kde děti mnohem častěji označovaly kamarády za ty, se kterými raději tráví volný čas.

Z odpovědí v 10. otázce dotazníku pro rodiče, která se respondentů dotazuje na dostatek času na rodinné aktivity, vyplývá, že spíše mají dostatek volného času na rodinné volnočasové aktivity. Pouze 6 respondentů uvedlo, že nemá dostatek času, což jsem na začátku výzkumného šetření myslela, že tuto hodnotu označí početnější skupina dotazovaných. Toto mé očekávání vyplývalo pouze ze subjektivního pohledu a zkušeností z mého blízkého okolí. Moji domněnku potvrzuje i citace z publikace *Rodiny ve střední fázi rodinného cyklu*: „Nejvíce rodiče postrádají dostatek času pro společné zážitkové aktivity, tj. ty, které jsou pro rozvoj dětí a soudržnost rodiny obzvláště důležité, jako jsou návštěvy kulturních a uměleckých akcí, společné výlety nebo aktivní sportovní a jiná zájmová činnost“ (Kuchařová, 2018, s. 93). Toto je shrnutí výsledků výběrového šetření, které bylo v roce 2016 prováděno Výzkumným ústavem práce a sociálních věcí.

Z odpovědí v 11. otázce dotazníku pro děti i rodiče vyplývá, že pro většinu respondentů z obou skupin je společně strávený čas s rodinou velmi důležitý. Přesto ale děti častěji označovaly hodnoty 2, 3 a 4 častěji než rodiče. Tato skutečnost může znovu vyplývat z vývojového období dětí. Tedy že děti ve věku od 10 do 15 let procházejí přeměnou dítěte v dospělého. Je tedy přirozené, že rodina ustupuje a jsou oslabeny citové vazby v rodině a do popředí se dostávají vrstevníci a touha se emancipovat (Vágnerová, 2005).

5. 9 Závěr výzkumu

Hlavním cílem výzkumného šetření bylo zjistit, jakým způsobem chtějí děti i rodiče trávit společný rodinný čas, jaké aktivity realizují nejčastěji, kolik času rodina tráví společně a jaké aktivity by chtěli zařadit do rodinného života. Výzkumným souborem byly děti ve věku od 10 do 15 let a rodiče s dětmi ve věku od 10 do 15 let. Pro tyto dvě skupiny respondentů jsem sestrojila kvantitativní dotazníky, které jsem posléze distribuovala v online i tištěné podobě na základních školách, ve volnočasových centrech a přes sociální sítě. Celkově se výzkumu zúčastnilo 311 respondentů, z toho bylo 157 dětí a 154 rodičů.

Z celkových 5 stanovených hypotéz se v konečném důsledku potvrdila pouze jedna. Jednalo se o hypotézu č. 2, která vyjadřovala, že matky jsou častějšími iniciátorkami rodinných aktivit než otcové. Tuto hypotézu jsem vyhodnotila na základě jak odpovědí z dotazníku pro děti, tak i pro rodiče.

Dále pak výzkum ukázal, že více jak jedna čtvrtina rodin tráví volnočasovými aktivitami 15 a více hodin týdně. V dotazníku jsem charakterizovala volný čas s rodinou, aby respondenti do součtu hodin počítali pouze čas, který tráví aktivně s dětmi. Respondenti z obou výzkumných souborů také ve velké míře uvedli, že je pro ně společně strávený čas velmi důležitý.

Co se týká oblíbených aktivit u rodičů, řadí se mezi ně výlety a cestování, turistika a procházky v přírodě, sportovní sezónní aktivity a hraní deskových a společenských her. Děti nejčastěji uváděly sportovní sezónní aktivity jako například cyklistika, lyžování, bruslení, plavání atd., dále pak cestování, výlety a hraní deskových her. V dětských odpovědích se objevila i komunikace a povídání si s rodiči o každodenních věcech. Děti také uvedly, které aktivity by rády podnikly společně s rodinou. Jednalo se například o výlet nebo dovolenou v zahraničí, výlety po Česku, návštěvu kulturních památek. Mezi časté odpovědi se také řadí návštěvy zábavních parků a aquacenter.

V otázce, která se rodičů i dětí ptala, jakým způsobem s rodinou nejčastěji tráví volný čas, děti uvedly nejčastěji společné sledování televize (100 odpovědí) a poté společné výlety (99 odpovědí). Společný sport byl nejméně označovanou kategorií (55 odpovědí). Oproti tomu rodiče nejčastěji uváděli společné výlety (109 odpovědí) a nejméně společné sledování televize (75 odpovědí).

Při realizaci výzkumu se naskytl pouze jeden vážnější problém. Kvůli onemocnění Covid-19 jsem byla nucena prodloužit sběr dat o 14 dní.

5. 10 Diskuse

V této kapitole porovnáám poznatky z teoretické části s výzkumným šetřením. V kapitole, kde popisuji roli otce v rodině, zmiňuji, že otcové se ve větší míře zapojují do chodu domácnosti a více se angažují ve výchově dítěte. Kuchařová a kol. ve *Zprávě o rodině 2020* (2020) uvádí, že ale většina by si přála mít více času na své děti a jsou nespokojení, že jim to jejich časové možnosti nepovolují. V mém výzkumu byla otázka č. 10 dotazníku pro rodiče mířena právě na dostatek času pro rodinné aktivity (viz. kapitola 5. 6). Vzorek mužů ve výzkumu byl 37, oproti tomu žen bylo 117, přesto ale pouze jeden respondent mužského pohlaví odpověděl, že má dostatek volného času na rodinné aktivity. Zbytek mužských odpovědí se pohyboval mezi nemám dostatek času a středními hodnotami. Výzkum tedy ukázal, že odráží současnou situaci ohledně nedostatku času u mužů v souvislosti s péčí o své děti.

V závěru teoretické části jsem uváděla výsledky výzkumu v rámci mezinárodní výzkumné studie o zdraví a životním stylu školáků HBSC (Csémy a kol., 2013). Výzkum shrnoval nejčastější volnočasové aktivity podle dětí. Nejčastěji realizované aktivity v rodině byly: společné sledování televize, společná komunikace a návštěva příbuzných a přátel. Mezi nejméně provozované aktivity patřil sport, hraní deskových her. S porovnáním s mým výzkumným šetřením děti nejčastěji označovaly také společné sledování televize, společné výlety a hraní deskových her. Nejméně dětí označilo společné sportovní aktivity. Z toho vyplývá, že společné sledování televize je i přes rozdíl více jak deseti let pořád aktuální a je jedním z nejčastěji provozovaných rodinných aktivit. Myslím si, že i díky pandemii virového onemocnění Covid-19 se v odpovědích od respondentů ve větší míře ukazovaly aktivity jako hraní deskových her a společné rodinné výlety.

Na závěr diskuze bych jen dodala, že kdybych dotazníkové šetření realizovala znovu, zvolila bych jinou formulaci otázek v dotaznících. Připojila bych doplňující otázky. Například

u otázky č. 9, která se rodičů ptala, kdo vymýšlí a plánuje rodinné aktivity, bych připojila další doplňující otázku, kdo se při realizaci aktivit více zapojuje, jestli otec nebo matka. Výsledky výzkumu by pak mohly být více obsáhlé.

Závěr

Hlavním cílem práce bylo zjistit, jaké jsou rozdíly mezi vnímáním společných rodinných aktivit dětmi a rodiči. Jaké jsou preference a odlišnosti při výběru i realizaci společných aktivit u dětí a rodičů. Výzkumným souborem byly děti ve věku od 10 do 15 let a rodiče dětí ve věku od 10 do 15 let.

V teoretické části práce jsem se věnovala podstatě rodiny, jejím funkcím a vnitřní struktuře rodiny. Uvedla jsem také rodinné rituály a jejich důležitost v rodinném soužití. Specifikovala jsem hlavní rysy soudobé české rodiny a formy rodinných soužití v současnosti. Dále jsem popsala rodičovství a roli otce a matky v rodině. Charakterizovala jsem vývojové období dětí ve věku od 10 do 15 let a uvedla jeho hlavní specifika. Popsala jsem také rodičovské styly výchovy a jak styl výchovy ovlivňuje volný čas dítěte. Celou kapitolu jsem věnovala volnému času, jeho funkcím a jeho klíčové roli v životě dospívajících dětí. Uváděla jsem i jaký vliv má životní styl na volnočasové aktivity rodin. Do závěru teoretické části jsem zahrнула také výzkum, který se týkal rodinných aktivit a následně ho v praktické části porovnávala s mými dosaženými výsledky z dotazníkového šetření.

V praktické části jsem pomocí kvantitativních dotazníků uskutečnila výzkumné šetření. Výzkumným souborem byly děti ve věku od 10 do 15 let a rodiče dětí ve věku od 10 do 15 let. Respondenti byli především ze základních škol, volnočasových center a online skupin na sociálních sítích. Do výzkumu se zapojilo 157 dětí a 154 rodičů. Pro výzkumné šetření bylo stanoveno 5 hypotéz, ze kterých se pomocí statistických výpočtů Chí-kvadrát testu, potvrdila pouze jedna. Konkrétně výzkum potvrdil, že matky jsou častějšími iniciátorkami rodinných společných aktivit než otcové.

Cílem bakalářské práce bylo představit ucelený přehled oblíbených volnočasových aktivit dětí a rodičů. Děti nejčastěji uváděly sezónní sportovní aktivity jako například cyklistika, bruslení, lyžování nebo plavání. Dále pak cestování, společné rodinné výlety a hraní deskových her. U rodičů převládali společné rodinné výlety, turistika a cestování, dále pak sportovní sezónní aktivity. Děti jsem se také dotazovala, jaké společné aktivity by chtěly zařadit do společného rodinného života. Děti nejčastěji uváděly výlety a dovolené v zahraničí, společné výlety po Česku a návštěvy zábavních center a aquacenter. Výzkum také ukázal, že více jak 80 % rodičů většinou vymýšlí a plánuje rodinné aktivity.

Na závěr bych chtěla poznamenat, že výzkumné šetření bylo realizováno ke konci pandemie onemocnění Covid-19. Proto výsledky dotazníkového šetření mohou odrážet následky tehdejší situace. Sociální život dětí i rodičů byl omezený a tím i volnočasové aktivity

rodin. Přesto ale výzkum ukázal, že více jak jedna čtvrtina rodin si týdně najde 15 a více hodin času na společné volnočasové aktivity. Velmi jsem byla potěšena i skutečností, že respondenti z obou výzkumných skupin ve velké míře uvedli, že je pro ně společně strávený čas s rodinou velmi důležitý. Domnívám se, že výzkumné šetření, které porovnávalo dva výzkumné soubory – děti a rodiče, přineslo několik zajímavých zjištění.

Seznam použité literatury

CSÉMY, Ladislav, KALMAN, Michal a Jana VAŠÍČKOVÁ, ed. *Zdraví a životní styl dětí a školáků*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3409-4.

ČÁP, Jan. *Psychologie výchovy a vyučování*. Praha: Karolinum, 1993. ISBN 80-7066-534-3.

HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER, Jiřina PÁVKOVÁ a Česko) UNIVERZITA KARLOVA. PEDAGOGICKÁ FAKULTA (PRAHA. *Pedagogika volného času*. 2., přeprac. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2010. ISBN 978-80-7290-471-6.

HELUS, Zdeněk. *Úvod do psychologie*. 2., přeprac. a dopl. vyd., Dotisk 3. Praha: GRADA, 2021. Psyché. ISBN 978-80-247-4675-3.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5326-3.

JEDLIČKA, Richard. *Psychický vývoj dítěte a výchova: jak porozumět socializačním obtížím*. Praha: Grada, 2017. Psyché. ISBN 978-80-271-0096-5.

KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ. *Člověk - prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2.

MATOUŠEK, Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 3., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. ISBN 80-86429-19-9.

MOŽNÝ, Ivo a Vladimír JIRÁNEK. *Rodina a společnost*. 2. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008. ISBN 978-80-86429-87-8.

MOŽNÝ, Ivo. *Sociologie rodiny*. Vyd. 2., upr. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002. ISBN 80-86429-05-9.

PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.

PELIKÁN, Jiří. *Výchova pro život*. 2. přeprac. a rozš. vyd. Praha: ISV, 2004. ISBN 80-86642-31-3.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9.

SEKOT, Aleš. *Rodiče a sport dětí: rodičovské výchovné styly jako motivační faktor sportování dětí a mládeže*. Brno: Masarykova univerzita, 2019. ISBN 978-80-210-9292-1.

SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologie rodiny*. 2., přeprac. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-250-8.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0956-8.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří*. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1318-5.

Internetové zdroje

ČECH, T. *Efektivní využívání volného času jako součást životního stylu dětí v postmoderní společnosti*[online]. *Pedagogická orientace* 2002, č. 2, s. 108 až 113[cit. 2021-12-10]. ISSN 1211-4669. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/pedor/article/view/8296/7459>

KUCHAŘOVÁ, Věra, Jana BARVÍKOVÁ, Kristýna JANUROVÁ, Sylva HÖHNE, Jana PALONCYOVÁ a Kamila SVOBODOVÁ. *Rodiny ve střední fázi rodinného cyklu*[online]. Praha: VÚPS, 2018[cit. 2022-01-9]. ISBN 978-80-7416-314-2. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Rodiny_ve_stredni_fazi_rodinneho_cyklu_2017.pdf/0ade143a-214b-917a-9211-41c4575bcc56

KUCHAŘOVÁ, Věra, Jana BARVÍKOVÁ, Sylva HÖHNE, Olga NEŠPOROVÁ, Jana PALONCYOVÁ a Lucie VIDOVIČOVÁ. *Zpráva o rodině 2020*[online]. Praha: VÚPSV, 2020[cit. 2022-01-9]. ISBN 978-80-7416-379-1. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Zpr%C3%A1va+o+rodin%C4%9B+2020.pdf/c3bdc63d-9c95-497d-bded-6a15e9890abd>

KUCHAŘOVÁ, Věra, Lucie VIDOVIČOVÁ, Jana BARVÍKOVÁ, Sylva HOHNE, Kristýna JANUROVÁ, Olga NEŠPOROVÁ a Jana PALONCYOVÁ. *Zpráva o rodině* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2017[cit. 2022-01-11]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/578124/Zprava_o_rodine.pdf/7e790f82-3a57-f621-09b5-80e52aa59c31

Přílohy

Příloha A <i>Dotazník pro děti ve věku od 10 do 15 let</i>	47
Příloha B <i>Dotazník pro rodiče dětí ve věku od 10 do 15 let</i>	49
Příloha C <i>Souhlas pro rodiče</i>	51

Příloha A Dotazník pro děti ve věku od 10 do 15 let

Dotazník pro děti od 10 do 15 let

Ahoj, jmenuji se Adéla Tomášová a chtěla bych tě poprosit o vyplnění krátkého anonymního dotazníku. Dotazník je součástí mé bakalářské práce a zaměřuje se na to, jak se svojí rodinou trávíš volný čas.

Volný čas s rodinou = když společně s rodiči a sourozenci vykonáváte činnosti, jako jsou například

hraní deskových her, společně vyrazíte na výlet nebo na procházku, sledujete společně televizi, společně se věnujete nějakému sportu a mnoho dalších.

1. Jsi

- Chlapec
- Dívka

2. Kolik ti je let?

.....

3. Kde bydlíš?

- Ve městě
- Na vesnici

4. Trávíš rád společné chvíle s rodinou?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

5. Jakým způsobem nejčastěji trávíš volný čas s rodiči?

(Můžeš zaškrtnout více odpovědí)

- Hrajeme deskové hry
- Společně sportujeme (například cyklistika, lyžování, plavání, ...)
- Sledujeme společně televizi
- Chodíme na procházky
- Navštěvujeme přírodu
- Jezdíme na výlety
- Jiné.....

(zde můžeš uvést další činnosti, které s rodiči děláte společně)

6. Jak často s rodiči podnikáte společné činnosti?

- Každý den
- Několikrát za týden
- Jednou týdně
- Jen o víkendech
- Několikrát za měsíc
- Nikdy

7. Kdo častěji vymýšlí a plánuje rodinné aktivity?

- Ty
- Rodiče

8. Jaké jsou tvoje nejoblíbenější rodinné volnočasové aktivity? Zde je prosím napiš:

.....

.....

9. Jsou nějaké volnočasové rodinné aktivity, které bys s rodiči rád podnikl?

.....

.....

10. S kým nejradši trávíš svůj volný čas?

(Zaškrtni pouze jednu odpověď)

- Rodina
- Kamarádi
- Sám se sebou

11. Jak hodně je pro tebe důležitý společně strávený čas s rodinou?

Zakroužkuj jedno číslo na škále od 1 (není pro mě vůbec důležitý atd.) do 5 (je pro mě velmi důležitý atd.):

Není vůbec důležitý 1	2	3	4	5 Je velmi důležitý
-----------------------	---	---	---	---------------------

Děkuji za tvůj čas a vyplnění dotazníku.

Příloha B Dotazník pro rodiče dětí ve věku od 10 do 15 let

Dotazník pro rodiče dětí ve věku od 10 do 15 let

Vážení rodiče,

jsem studentkou oboru Humanitní studia na Univerzitě Pardubice. V rámci své bakalářské práce provádím výzkum, který se zabývá vnímáním rodinných aktivit dětmi a rodiči. Obracím se na Vás s žádostí o vyplnění krátkého anonymního dotazníku. Veškeré informace z dotazníkového šetření, budou použity ke statistickým závěrům mé bakalářské práce.

Děkuji za Vaši ochotu,

Adéla Tomášová

1. Vaše pohlaví:

- Muž   Žena

2. Uved'te Váš věk:

.....

3. Vaše bydliště:

- Ve městě   Na vesnici

4. Uved'te prosím, kolik máte dětí:

.....

5. Jakým způsobem nejčastěji trávíte volný čas s dětmi?

(Můžete zaškrtnout více odpovědí)

- Hrajeme deskové hry
 Společně sportujeme (například cyklistika, lyžování, plavání, ...)
 Sledujeme společně televizi
 Chodíme na procházky
 Navštěvujeme přírodu
 Jezdíme na výlety
 Jiné.....

(zde můžete uvést další činnosti, které s dětmi děláte společně)

6. Kdy tyto rodinné aktivity vykonáváte?

- Každý den
 Několikrát za týden
 Jednou týdně
 Jen o víkendech
 Několikrát za měsíc
 Nikdy

7. Kolik času týdně trávíte jako rodina společně?

- 0-3 hodin
- 3-6 hodin
- 6-9 hodin
- 9-12 hodin
- 12-15 hodin
- 15 a více hodin

(Společný čas s rodinou = když vykonáváte volnočasové aktivity, jako hraní deskových her, společně sportujete, jezdíte na výlety nebo chodíte na procházky atd.)

8. Uveďte prosím, jaké jsou Vaše nejoblíbenější rodinné aktivity, které s dětmi realizujete?

.....
.....

9. Kdo častěji vymýšlí a plánuje rodinné aktivity?

(Zaškrtněte pouze jednu odpověď)

- Vy
- Děti
- Partner/Partnerka

10. Myslíte si, že máte dostatek volného času pro rodinné aktivity?

Zakroužkujte jedno číslo na škále od 1 (nemám dostatek volného času pro rodinné aktivity atd.) do 5 (mám dostatek volného času pro rodinné aktivity atd.):

Ne, nemám dostatek 1	2	3	4	5 Ano, mám dostatek
----------------------	---	---	---	---------------------

11. Jak je pro Vás důležitý společně strávený čas s rodinou?

Zakroužkujte jedno číslo na škále od 1 (není pro mě vůbec důležitý atd.) do 5 (je pro mě velmi důležitý atd.):

Není vůbec důležitý 1	2	3	4	5 Je velmi důležitý
-----------------------	---	---	---	---------------------

Děkuji za Váš čas a vyplnění dotazníku.

Příloha C Souhlas pro rodiče

Souhlas pro rodiče

Vážení rodiče,

jsem studentkou oboru Humanitní studia na Univerzitě Pardubice. V rámci své bakalářské práce provádím výzkum, který se zabývá vnímáním rodinných aktivit dětmi a rodiči. Součástí výzkumu jsou krátké anonymní dotazníky, které vyplňují jak děti ve věku 10-15 let, tak i rodiče. Obracím se na Vás s žádostí o poskytnutí souhlasu k vyplnění dotazníku Vaším dítětem. Veškeré informace z dotazníkového šetření budou použity ke statistickým závěrům mé bakalářské práce.

Děkuji za Vaši ochotu,
Adéla Tomášová

Poskytuji souhlas k vyplnění dotazníku: Ano   x   Ne